

Handläggare
Anna Boman
Avdelning styrning och kvalitet
Kultur- och utbildningssektorn

Diarienummer
2017UTN/0174

Utbildningsnämnden

Yrkesambassadörer

Förslag till beslut

Redovisningen godkänns.

Beslutsnivå

Utbildningsnämnden

Bakgrund

Socialdemokraterna lämnade in ett initiativ till utbildningsnämndens sammanträde i december 2016. Utbildningsnämnden beslöt i 2016-12-08 § 116 att lämna initiativet till förvaltningen för beredning. Förvaltningen redovisade på utbildningsnämndens sammanträde den 2018-03-22 vad huvudmannens ansvar för studie- och yrkesvägledning samt prao innebär, vad begreppet yrkesambassadörer kan innebära och exempel på hur olika kommuner använder yrkesambassadörer, samt hur de kommunala skolorna i Värmdö kommun jobbar.

Utbildningsnämnden beslöt i 2018-03-22 att återremittera ärendet till förvaltningen, med redovisning till nämnden i april 2018.

Ärendebeskrivning

Förvaltningen har med utgångspunkt i den diskussion som fördes på sammanträdet tolkat utbildningsnämndens återremiss som ett önskemål om att förvaltningens redogörelse kompletteras med bedömning av ett möjligt införande av en modell för yrkesambassadörer i Värmdö kommun.

Bedömning

Begreppet yrkesambassadör kan ha olika syfte och innehåll, beroende på vem/vilka som inrättat funktionen samt det bakomliggande syftet med inrättandet. Då detta inte är klargjort blir förvaltningens bedömning av eventuella konsekvenser av ett införande av en yrkesambassadörsmodell mer allmänt beskriven.

Ekonomiska konsekvenser av införande av yrkesambassadörer

Idag finns inga ekonomiska resurser avsatta för en yrkesambassadörsmodell. Beroende på hur uppdraget skulle skötas, vilka elever som skulle omfattas och om arbetet med yrkesambassadörer ska utgöras av en central funktion eller av en organiserad grupp med studie- och yrkesvägledare kan det få olika ekonomiska konsekvenser. Det är de kommunala skolornas ekonomi som påverkas, antingen i form av att skolor lägger resurser på arbetet, att central förvaltning lägger del av OH-resurser på arbetet, eller både och.

Konsekvenser för miljön av införande av yrkesambassadörer

Ett införande av yrkesambassadörer bedöms inte ha några konsekvenser för miljön.

Konsekvenser för medborgare av införande av yrkesambassadörer

Ett införande av yrkesambassadörer bedöms inte ha några konsekvenser för medborgare

Konsekvenser för barn av införande av yrkesambassadörer

Ett införande av yrkesambassadörer bedöms inte ha några större konsekvenser för barn. Utifrån de krav som finns och de nya kraven på obligatorisk prao ska elevers rätt till studie- och yrkesvägledning tillgodoses, om det sker via en yrkesambassadör eller på annat sätt föranleder inga större konsekvenser för eleverna.¹

Förvaltningen gör bedömningen att samarbete mellan skolorna för att tillgodose ett bra och varierat utbud av praoplatser kan utvecklas men att ett beslut om en specifik modell i form av exempelvis yrkesambassadörer inte underlättar detta arbete. Förvaltningens bedömning är att de kommunala skolornas studie- och yrkesvägledning bör fortsätta att följas upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, och att eventuella beslut om satsningar i form av nya modeller bör utgå från identifierade behov i det systematiska kvalitetsarbetet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av avdelning styrning och kvalitet. Samråd med rektorsgrupp eller studie- och yrkesvägledare har inte varit möjligt p g a kort handläggningstid.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Bilaggs/Bilaggs ej
1	Utbildningsnämndens beslut	Bilaggs
2	Förvaltningens tjänsteskrivelse	Bilaggs

¹ 8 a §/Träder i kraft I:2018-07-01/ Huvudmannen ansvarar för att praktisk arbetslivsorientering (prao) anordnas för alla elever under sammanlagt minst tio dagar från och med årskurs 8. Syftet med prao är att eleverna ska få kunskaper om arbetslivet inför kommande studie- och yrkesval.

Pia Andersen
Chef kultur- och utbildningssektorn

Mats Lundström
Chef avdelning förskola och skola

§ 20

Diarienumr.: 2017UTN/0174

Yrkesambassadörer**Beslut**

Ärendet återremitteras till förvaltningen för vidare beredning av ärendet till nästa nämnd.

Beslutsnivå

Utbildningsnämnden

Ärendebeskrivning

Från och med läsåret 2018/19 återinförs PRAO som en obligatorisk del i grundskolan och specialskolan. En elev ska ha PRAO i *minst* 10 dagar under årskurs 8 och/eller 9. Skollagen anger tydligt att det är huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs enligt bestämmelserna i skollagen och andra lagar eller förordningar. Det finns kommuner och organisationer som inrättat s.k. yrkesambassadörer.

Yrkesambassadörerna är personer som på något sätt är knutna till en arbetsplats eller en yrkesgrupp. Enligt liggande förslag kan inrättandet av yrkesambassadörer i Värmdö kommun leda till ökad kunskap om arbetsmarknaden hos eleverna samt skapa ett lokalt nätverk med arbetslivet i kommunen. Andra kommuner som har haft yrkesambassadörer är Upplands Bro, Västerås, Haninge och Göteborgsregionens kommunalförbund. Av utredningen framgår att yrkesambassadörer inte är ett enhetligt begrepp. Det behöver klargöras i vilken form det skulle kunna existera i Värmdö kommun.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse 2018-02-13 ”Yrkesambassadörer”

Utbildningsnämnden 2016-12-08 § 116

Yrkanden

Carl Kangas (S) framställer följande yrkande:

”Förvaltningen får i uppdrag att utveckla samarbetet mellan skola och arbetsliv genom införandet av yrkesambassadörer utifrån erfarenheter från Upplands Bro kommun och Västerås kommun i syfte att öka elevernas kunskap om arbetsmarknaden och bygga ett starkare lokalt nätverk med arbetslivet”

Lars-Erik Wåhlström (L) yrkar att ärendet ska återremitteras för vidareberedning till nästa nämnd.

Wåhlström (L) yrkar avslag på Kangas (S) yrkande.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om nämnden beslutar att ärendet ska återremitteras och finner att det ska återremitteras.

Reservationer och protokollsanteckningar

(S) anmäler en protokollsanteckning:

”Socialdemokraternas initiativ har varit på beredning under knappt ett år. Vi tycker att modellen skulle bli ett viktigt tillskott till Värmdös skolor men också till det lokala näringslivet. Därför lade vi fram ett yrkande som löd:

- Förvaltningen får i uppdrag att utveckla samarbetet mellan skola och arbetsliv genom införandet av yrkesambassadörer utifrån erfarenheter från Upplands Bro kommun och Västerås kommun i syfte att öka elevernas kunskap om arbetsmarknaden och bygga ett starkare lokalt nätverk med arbetslivet.

När alliansens ledamöter visade sig vilja verka för att dessa tankar realiserades men bad om en återremiss för ytterligare beredning och beslut på aprilsammanträdet godtog vi det förfarandet under de premisserna. Vi socialdemokrater tycker att det är angeläget att detta arbete kan komma igång snarast och ser fram emot ett förslag som vi gemensamt kan stödja på nästa nämndsammanträde. I beredningen av ärendet framhåller vi gärna erfarenheter från Upplands Bro kommun och Västerås kommun som särskilt intressanta att utgå ifrån.”

Handläggare
Agnetha Hedenbergh
Avdelningen styrning och kvalitet

Diarienummer
2017UTN/0174

Utbildningsnämnden

Yrkesambassadörer

Förslag till beslut

Informationen noteras till protokollet

Beslutsnivå

Utbildningsnämnden

Bakgrund

Utbildningsnämnden beslutade 2016-12-08 § 116 att förvaltningen skulle bereda ett ärende om att inrätta yrkesambassadörer i Värmdö kommun.

Ärendebeskrivning

Det finns kommuner och organisationer som inrättat s.k. yrkesambassadörer.

Yrkesambassadörerna är personer som på något sätt är knutna till en arbetsplats eller en yrkesgrupp. Enligt liggande förslag kan inrättandet av yrkesambassadörer i Värmdö kommun leda till ökad kunskap om arbetsmarknaden hos eleverna samt skapa ett lokalt nätverk med arbetslivet i kommunen.

Huvudmannens ansvar för studie- och yrkesvägledning och PRAO

Det framgår av skollagen (2010:800) att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Vidare framgår det att den som anställs utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet. Utan adekvat utbildning får personen ifråga bara anställas för uppdraget studie- och yrkesvägledning under högst ett år i sänder.¹

Skollagen anger tydligt att det är huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs enligt bestämmelserna i skollagen och andra lagar eller förordningar.² För att säkerställa att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning kan tillgodoses behöver huvudmannen analysera behoven, sätta upp mål och planera för studie- och yrkesvägledningen.³ Rektor vid varje skolenhet har sedan ett särskilt ansvar för att utveckla samverkan mellan skolan och arbetslivet, för att eleverna ska ges konkreta erfarenheter inför val av fortsatt utbildning och

¹ 2 kap. 29-30§ § skollagen (2010:800)

² 2 kap. 8 § skollagen

³ Skolinspektionens rapport 2013:5 Studie- och yrkesvägledning i grundskolan, dnr 400-2011:3033, Stockholm 2013.

Diarienummer
2017UTN/0174

yrkesinriktning. Rektor har ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen planeras och organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder samt inför val av framtida utbildning och yrke.⁴

Skolinspektionen konstaterar i sin kvalitetsgranskning⁵ att studie- och yrkesvägledning är lågt prioriterat bland huvudmännen. Det är, enligt Skolinspektionen, vanligt att huvudmän lämnar över *ansvaret* till respektive rektor, som i sin tur lämnar över arbetet till studie- och yrkesvägledaren vid skolenheten. Det saknas i många fall system för att planera, följa upp och utveckla studie- och yrkesvägledningen vid huvudmannens skolor. Bristen på aktiv styrning från huvudmannen ger direkta konsekvenser för studie- och yrkesvägledningen och inverkar således på elevernas rättigheter. I samband med gymnasievalet får eleverna i hög grad istället hänvisas till egna nätverk, med risk för att sociala mönster påverkar såväl gymnasie- som livsval.

Praktisk arbetslivsorientering (PRAO) är en aktivitet som kan ge eleverna konkreta erfarenheter av arbetslivet, för att de ska kunna göra välgrundade val av fortsatt utbildning och framtida yrkesinriktning. I och med införandet av 1994 års läroplan för grundskolan och specialskolan togs det tidigare obligatoriska inslaget av PRAO (tidigare benämnt pryö) bort. Cirka 80-90 procent av Sveriges skolhuvudmän anordnar ändå PRAO för eleverna.⁶

Från och med läsåret 2018/19 återinförs PRAO som en obligatorisk del i grundskolan och specialskolan.⁷ Ansvaret för att PRAO anordnas för eleverna ska, av likvärdighetsskäl, åvila skolhuvudmännen. Det är således huvudmannen som måste vidta egna åtgärder för att hitta PRAO-platser till eleverna. Huvudmannen ska sträva efter att det finns ett allsidigt urval av PRAO-platser samt verka för att eleverna inte begränsas av vare sig kön eller social/kulturell bakgrund.⁸ En elev ska ha PRAO i *minst* 10 dagar under årskurs 8 och/eller 9. Hur dagarna ska fördelas över årskurserna kan bestämmas lokalt. PRAO ska dock inte vara den enda insatsen för att ge eleverna tillräckligt med information, erfarenhet och kunskap om arbetslivet. Exempel på andra arbetslivsorienterande insatser av stor betydelse för att ge eleverna rätt underlag och förutsättningar för framtida val är att bedriva entreprenörskapsprojekt i skolan, göra studiebesök på arbetsplatser eller att arbetslivsrepresentanter från olika branscher informerar elever i grundskolan om yrkesinnehåll och om arbetsvillkor.⁹

Mot bakgrund av att huvudmannen ansvarar för PRAO behöver kommunen ha ett gott samarbete med arbetsgivare/företag och övriga verksamhetsgrenar inom kommunen, för att

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) Om läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet. 2.8

⁵ Skolinspektionens rapport 2013:5.

⁶ Prop. 2017/18:24 *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*, s. 4.

⁷ Prop. 2017/18:24 *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*.

⁸ Prop. 2017/18:24, s. 15.

⁹ Prop. 2017/18:24, s. 10.

kunna erbjuda goda möjligheter till värdefull PRAO för eleverna. Ett gott samarbete är också av stor betydelse för elever på kommunens yrkesinriktade gymnasieprogram, eftersom de ska genomföra arbetsplatsförlagt lärande (APL) alternativt vara lärling inom sin utbildning.

Begreppet yrkesambassadör

Inledningsvis kan man konstatera att begreppet yrkesambassadör kan ha olika syfte och innehåll, beroende på vem/vilka som inrättat funktionen samt det bakomliggande syftet med inrättandet. Nedan redogörs för några av de modeller som finns idag.

Upplands Bro kommun har haft yrkesambassadörer i cirka två år. Deras syfte är att stödja lärarna i deras kontakter med näringslivet. Yrkesambassadörerna riktar sig till elever i såväl kommunala som fristående grundskolor och gymnasieskolor, men används mest för gymnasieelever. Företag e.d. anmäler intresse, och på vilket sätt de kan vara behjälpliga, via kommunens hemsida.¹⁰ Där finns också ett formulär för skolan att fylla om de önskar hjälp med tex. PRAO-platser.¹¹ Kommunen har inte haft någon kostnad för införandet, utan ansvaret har lagts ut på befintliga resurser. En studie- och yrkesvägledare vid en skolenhet ansvarar för att ta emot nya yrkesambassadörer. Den personen måste arbeta aktivt med att söka och ta hand om yrkesambassadörer för att skapa en helhet tillsammans med näringslivsstaben. Reaktionerna från skolenheterna har varit positiv, men det har inte blivit det engagemang från näringslivet som man hoppades på.¹²

Barn- och utbildningsförvaltningen i *Västerås kommun* har haft yrkesambassadörer sedan år 2016. Deras syfte är främst att attrahera och rekrytera nya medarbetare till kommunala tjänster. Det finns idag ett 30-tal yrkesambassadörer (förskollärare, lärare, kockar o.d.) från kommunens samtliga verksamhetsområden (förskola, grundskola, gymnasiet och skolrestaurangerna). Det finns också två personer som arbetar centralt med varumärkesgruppen. Finansieringen av t.ex. mässor, tröjor etc. delas av samtliga kommunala verksamheter. Med yrkesambassadörernas hjälp lyckas kommunen rekrytera medarbetare.¹³

Haninge kommun har yrkesambassadörer/jobbagenter på företag, men riktar sig inte mot grundskoleelever. De tar emot praktikanter eller arbetsökande som t.ex. kan ”jobbskugga” någon på den arbetsplatsen för att få förståelse för vad arbetet innebär. Möjligheten riktar sig till både unga och vuxna som, av olika skäl, står utanför arbetslivet och behöver sysselsättning.

¹⁰ <http://www.upplands-bro.se/barn--utbildning/barn--unga-6-16-ar/skola---arbetsliv--sant.html>

¹¹ <http://www.upplands-bro.se/barn--utbildning/barn--unga-6-16-ar/skola---arbetsliv--sant/sok-kontakt-med-arbetslivet.html>

¹² Jesper Sjögren, Stabschef Utbildningsstaben, Utbildningskontoret, Upplands Bro kommun, 2018-02-19.

¹³ Liselotte Johansson, HR-konsult Västerås stads skolverksamheter, 2018-02-02.

Diarienummer
2017UTN/0174

Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), med 13 medlemskommuner, använde sig av yrkesambassadörer under perioden 2011-2016. De förde dialog med studenter på universitet/högskola (under mässor, studiedagar och föreläsningar) med syftet att presentera sin kommun som arbetsgivare inom något/några yrkesområden. Varje kommun finansierade själv sina aktiviteter inom ramen för projektet. Projektets gemensamma aktiviteter (ex. samordningsmöten) finansierades genom ett anslag om högst 10 000 kronor per kommun och år. Projektet har upphört och ersatts med ett nätverk kring arbetsgivarmärkesfrågor för HR-personer. I vissa kommuner finns fortfarande yrkesambassadörer, men det sker ingen samordning inom förbundet.¹⁴ Inom GR finns ett gemensamt verktyg att ansluta sig till, *Praktikplatsen.se*, där cirka 12 000 praktikplatser om året samordnas.¹⁵

År 2010 inrättades också yrkesambassadörer av plåtslageri- och ventilationsbranschens egen organisation för utbildning och rekrytering, PVF Yrke & Utbildning. Projektet, som heter *Strålande utsikter*, riktar sig främst till elever i årskurs 8. Yrkesambassadörerna besöker elever under slöjdlektioner för att ha ”plåtslagerilektion”, berätta om materialet och yrket. Yrkesambassadörerna åker på skolturné till kommuner där det är störst brist på yrkesgruppen, med syfte att öka antalet sökande ungdomar till utbildning inom plåtslageri och ventilation. Söktrycket och intresset för utbildningarna och yrkena, på de orter där yrkesambassadörerna har verkat, har ökat. Aktiviteterna bekostas av branschmedel.¹⁶

Det finns kommuner som utvecklat kontakterna med arbetslivet på annat sätt än genom yrkesambassadörer. I Malmö kommun har en app, riktad till ungdomar 16-19 utvecklats, *Praktik vid events*. I appen presenteras praktikplatser vid olika evenemang, festivaler, konferenser, turneringar och mässor. De ungdomar som deltar får ersättning.¹⁷

I Sundsvalls kommun har eleverna PRAO under två veckor i årskurs 8 och en vecka i årskurs 9. De använder sig av verktyget *Praktikplatsen.se*, precis som GR.¹⁸

Värmdö kommun - samverkan med arbetslivet

Anställda studie- och yrkesvägledare i Värmdö kommun vänder sig över lag till årskurs 7-9 och då främst till elever i årskurs 9. I de lägre årskurserna i grundskolan, dvs. förskoleklass och årskurserna 1-6, vilar ansvaret för studie- och yrkesvägledning i första hand på undervisande lärare inom exempelvis samhällskunskap och/eller språk. Några enheter har beskrivit att studie- och yrkesvägledaren kan ge konsultativt stöd och hjälp i dessa årskurser. Samtliga grundskoleenheter i Värmdö kommun har en SYV-plan (härefter plan.). De flesta

¹⁴ Björn Wallermark, GR, 2018-02-09.

¹⁵ <https://praktikplatsen.se/ObligatoriskPRAO>, 2018-03-02.

¹⁶ Annika Waernström, VD PVF Yrke & Utbildning, 2018-02-01.

¹⁷ <http://malmo.se/Foretagande--jobb/Praktik-Malmo.html>, hämtad 2018-01-08.

¹⁸ <https://sundsvall.se/utbildning-och-forskola/studie-och-yrkesvagledning/PRAO/>, hämtad 2018-01-08.

Diarienummer
2017UTN/0174

planerna är av övergripande karaktär och innehåller förslag på aktiviteter i såväl förskoleklass, fritidshem och respektive årskurs i grundskolan.

Vid vissa skolenheter anordnas intern-PRAO för eleverna i de lägre årskurserna, i exempelvis skolans matsal och/eller bibliotek eller i enhetens förskoleklass. Vid någon enhet diskuteras betygets inverkan på utbildning och yrkesval med eleverna i början av de högre årskurserna.

I de flesta grundskolorna i Värmdö genomförs PRAO, i någon form, i årskurs 8. Någon skola beskriver att de besöker gymnasiemässan i både årskurs 8 och 9.

Studie- och yrkesvägledare i såväl grundskolor, grundsärskola och gymnasieskolor uttrycker generellt att det inte finns tillräckligt med PRAO- /APL-platser inom alla yrkesgrupper. Någon har uttryckt att det finns relativt gott om PRAO-platser inom serviceyrken, men att det saknas inom mer akademiska yrkesgrupper. I någon skola läggs ansvaret för att finna PRAO-plats på eleven själv. Vissa har uttryckt att yrkesambassadörer kan vara en bra lösning i kommunen, för att säkerställa såväl PRAO- och APL-platser som föreläsningar/skolbesök av företag och organisationer. Någon Studie- och yrkesvägledare uttrycker att det inte finns behov av yrkesambassadörer, utan att man kan finna andra vägar.

Bedömning

Av utredningen framgår att yrkesambassadörer inte är ett enhetligt begrepp. Det behöver klargöras i vilken form det skulle kunna existera i Värmdö kommun, hur uppdraget i så fall ska skötas, vilka elever som ska omfattas och om arbetet med yrkesambassadörer ska utgöras av en central funktion eller av en organiserad grupp med studie- och yrkesvägledare. Obligatorisk PRAO bör anordnas under liknande former och lika mycket per årskurs vid samtliga skolenheter, för att säkerställa att en elev vid skolbyte vare sig får för mycket eller för lite PRAO.

Mot bakgrund av att inte samtliga elever har tillgång till en utbildad studie- och yrkesvägledare och att ansvarsfördelningen över aktiviteterna i vissa planer är otydlig finns idag risk för att eleverna i kommunen inte ges likvärdiga förberedelser och förutsättningar. Det finns även en risk för att eleverna inom samma skolenhet ges olika förutsättningar på grund av att flera skolenheter använder sig av ”förslag på aktiviteter” istället för planerade aktiviteter och i flera fall lämnar ansvaret till undervisande lärare.

Studie- och yrkesvägledningen vid skolenheterna följs dock upp i det systematiska kvalitetsarbetet för att åskådliggöra behoven och säkerställa att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses.

Ärendets beredning

I ärendets beredning har samtliga studie- och yrkesvägledare vid Värmdö kommuns skolor kontaktats för besvarande av ett antal frågor om hur de arbetar med bland annat kunskap om arbetsmarknaden i skolorna och vilket nätverk de har idag för PRAO/APL samt hur de ställer

Diarienummer
2017UTN/0174

sig till ett eventuellt inrättande av yrkesambassadörer. I det fall skolorna inte har en anställd studie- och yrkesvägledare har frågorna ställts till biträdande rektor alt. intendenten vid skolenheten. Vidare har Haninge kommun, Upplands-Bro kommun, Västerås kommun och kommunförbundet Göteborgsregionens kommunalförbund samt en yrkesgruppsorganisation kontaktats för att få en så bred bild som möjligt av vad begreppet yrkesambassadör innebär och omfattar.

Handlingar i ärendet

Nr	Handling	Biläggs/Bilaggs ej
	Utbildningsnämnden 2016-12-08 § 116	Bilaggs ej

Pia Andersen
Chef kultur- och utbildningssektorn

Mats Lundström
Chef avdelning förskola och skola